

Meclisi Mebusan Zabıt Ceridesi

CİLT : 1

Birinci İnikad

1 Kânunuevvel 1330 (1914) Pazartesi

M Ü N D E R E C A T

	Sayfa		Sayfa
I — YOKLAMA	2	runda gösterdikleri satvet ve besalete dair telgra- fı ve cevabi telgraf.	5
II — İNTİHABAT	4,7		
Divanı Riyaset İntihabı	4	2. — Macaristan Meclisi Mebusan Riyaseti- nin, Kral Hazretlerinin Osmanlı Ordusu ile itti- fak halinde devam eden muharebattan müsbet ne- tice istihsal edileceğinden emin olduğuna ve şük- ranlarına dair telgrafı ve cevabı telgraf.	6
1. — Reis intihabı.	4		
2. — Reis Vekilleri intihabı.	4		
3. — Divan Kâtipleri intihabı.	4		
4. — İdare memurları intihabı.	4		
Şubelere Âzâ İntihabı	7	3. — On bir adet evrakı varidenin ait olduk- ları Encümenlere havalesi.	8
1. — Âzâyı Kiramın şubelere tefriki intihabı.	7:8		
III — EVRAKI VARİDE	5	Tezkireler	8
1. — Almanya Meclisi Mebusan Riyasetinin, müttefik ordu ve donanmamızın davayı hak uğ-		1. — Kanunu Esasının yedi ve kırk üçüncü maddelerinin tadiline dair kanun layihasının ir- sali hakkındaki Sadaret tezkiresi.	8:9

BİRİNCİ CELSE

Kuşat Saati : 1.30

REİS — Reisvekili Hüseyin Cahit Beyefendi

Muvakkat Kâtipler : Bedi El Müeyyed Bey (Şam), Hasan Ferhat Bey (Karesi), Mehmet Fuat Hulusi Bey (Antalya)

REİS — Meclis Açıldı

I. — YOKLAMA

REİS — Yoklama yapılacaktır.

(Yoklama yapıldı)

REİS — Yoklama neticesinde hazır bulunan azayı kıramın isimlerini okutuyorum.

Mecliste mevcut olan azanın esamisi:

Talat Bey (Edirne), Faik Bey (Edirne), İbrahim Bey (Edirne), Ziya Efendi (Erzurum), Hüseyin Tosun Efendi (Erzurum), Varteks Efendi (Erzurum), Enver bey (Ertuğrul), Mehmet Sadık Efendi (Ertuğrul), Seyyit Bey (İzmir), Ubeytullah Efendi (İzmir), Onnik İhsan Efendi (İzmir), Simonoglu Simonaki Efendi (İzmir), Vangel Efendi (İzmir), Nisim Mazalyah Efendi (İzmir), Hakkı Bey (İsparta), Şekip Bey (İstanbul), Ahmet Nesimi Bey (İstanbul), Hallaçyan Efendi (İstanbul), Karasu Efendi (İstanbul), Orhanidis Efendi (İstanbul), Hüseyin Cahit Bey (İstanbul), Viktor Bey (İstanbul), Haralambidi Efendi (İstanbul), Salah Cinçoz Bey (İstanbul), Zöhrap Efendi (İstanbul), Suphi Paşa (Adana), Fazıl Arif Efendi (Amasya), Hamdullah Emin Paşa (Antalya), Fuat Hulusi Bey (Antalya), Atuf Bey (Ankara), Ömer Mümtaz Bey (Ankara), Şeyh Saffet Efendi (Urfa), Hafız Emin Efendi (İçel), Yunus Nadi Bey (Aydın), Veli Bey (Aydın), Emanuelidi Efendi (Aydın), Hafız Rüştü Efendi (İzmit), Ziya Bey (İzmit), Anastas Efendi (İzmit), Rıza Bey (Bursa), Memduh Bey (Bursa), Hafız Ahmet Efendi (Bursa), Hilmi Bey (Bursa), Naim Bey (Bursa), Sason Efendi (Bağdat), Şevket Paşa (Bağdat), Necati Bey (Bolu), Yusuf Ziya Bey (Bolu), Cavit Bey (Biga), Kazım Bey (Biga), Harun Hilmi Efendi (Tekfurdağı), Dimistokli Efkalidis Efendi (Tekfurdağı), Tahir Feyzi Bey (Taaz), Kamil Efendi (Tokad), Fehmi Efendi (Tokad), Tahsin Rıza Bey (Tokad), Talat Bey (Canik), Nihat Bey (Canik), Todoraki Efendi (Canik), Sezai Bey (Cebelibereket), Teokidis Efendi (Çatalca), Hızır İlhami Bey (Hudeyde), Hızır Bey (Hudeyde), Hamit Bey (Halep), Artin Efendi (Halep), Mehmet Bey (Dersim), Sadık Efendi (Denizli), Rüştü Bey (Denizli), Ali Haydar Mithat Bey (Divaniye), Halit Bey (Divaniye), Fuat Bey (Divaniye), Hikmet Bey (Süleymaniye), Hasan Fehmi Efendi

(Sinop), Ömer Lütfi Bey (Sinop), Ömer Şevki Bey (Sivas), Emin Edip Bey (Sivas), Mehmet Fevzi Paşa (Şam), Emir Ali Paşa (Şam), Avni Bey (Şam), Bedi El Müeyyet Bey (Şam), Fariz El Huri Bey (Şam), Mustafa Feyzi Efendi (Saruhan), Mehmet Sabri Bey (Saruhan), Mehmet Makhafi Efendi (Sana), Seyyit İbrahim Bey (Sana), Sadullah Molla Bey (Trablusuşam), Naci Bey (Trabzon), Hafız Mehmet Efendi (Trabzon), Kofidi Efendi (Trabzon), Şerif Yusuf Bey (Asir), Seyyit Abdullah Efendi (Asir), Alicanani Bey (Ayıntap), Hacı Mustafa Efendi (Ayıntap), Fazıl Efendi (Ayıntap), Rıza bey (Kırkkilise), Fehmi Efendi (Kırkkilise), Zihni Efendi (Karahisarı Şarki), Rıza Paşa (Karahisarı Sahip), Salim Efendi (Karahisarı Sahip), Kamil Efendi (Karahisarı Sahip), Hüseyin Kadri Bey (Karasi), Ferhat Bey (Karasi), Galip Bey (Karasi), Necmettin Molla Bey (Kastamonu), Şükrü Bey (Kastamonu), İzzettin Molla Bey (Kastamonu), İsmail Mahir Efendi (Kastamonu), Nalbantyan Matyos Efendi (Kozan), Şeref Bey (Konya), Haydar Bey (Konya), Tevfik Bey (Konya), Ali Rıza Bey (Kırşehir), Mahmut Mahir Efendi (Kırşehir), Ömer Mümtaz Bey (Kayseri), Tomayan Efendi (Kayseri), Abdul Mehdi Bey (Kerbela), Nuri Efendi (Kerbela), Hito Efendi (Gelibolu), Veysel Rıza Bey (Gümüşhane), Mehmet Sabri Efendi (Kengiri), Fazıl Berki Bey (Kengiri), Hacı Abdullah Efendi (Kütahya), Abdullah Azmi Efendi (Kütahya), İbrahim Efendi (Kütahya), Sadık Efendi (Kütahya), Ziya Molla Bey (Lazistan), Süleyman Sudi Bey (Lazistan), Mustafa Efendi (Mardin), İhsan Bey (Mardin), Halil Bey (Menteşe), Sait Bey (Manisa), Koreyş Efendi (Müntefek), Emin Abduladi Efendi (Nablus), Hayri Bey (Niğde), Asaf Bey (Van), Varamıyan Efendi (Van), Şakir Bey (Yozgat), Kasım Nuri Efendi (Yozgat)

REİS — Nizamname mucibince reisler bir sene için intihap ediliyor ve vazifeleri teşrini saniden itibaren devam ediyor. Halbuki, evvelce Meclisimiz fevkalade olarak içtima eylediği vakit, Riyaset intihabatı icra edilmmişti. Bu intihabatın yalnız o fevkalade içtimaa ait olması lazımgelir. Nizamnamenin sarahatine tevfiği hareket edilmek için yeniden

Reis intihabı icra edilmesi iktiza ediyor. Zannederim ki, bunu yapmaktan başka çare yoktur.

(Menteşe Mebusu Halil Bey Makamı riyaseti işgal etti)

REİS — Müsaade buyurunuz efendim. Malumu alinizdir ki, bu Meclisimizin hayatında yeni bir hadisedir. Meclisimizin bu hadise hakkında bir karar alması lazımdır. Bu mesele burada mevzuubahs edilerek ekseriyete iktiran ederse ilerisi için de bir misal, bir teamül hükmünü almış olur zannederim. Kanunu Esasinin bu baktaki maddesini okuyayım. Muaddel 43 ncü maddede deniyor ki:

“Meclisi Umuminin her iki Heyeti beher sene Teşrinisani ibtidasında ve tecil vuku bulmuş ise müddeti teciliyenin inkızasında biladavetin içtima eder ve ba İradei Seniyye küşat edilir. Müddeti içtima altı aydır ve bu müddetin hitamında Meclis yine ma İradei Seniyye kapanır. Bu Heyetlerden biri, diğerinin bulunmadığı zamanlarda münakit olamaz. Meclisi Mebusan feshedildiği halde dört ay sonra içtima edecek olan Heyeti Cedidenin içtimaı, bir içtimaı fevkalade hükmünde olup, müddeti iki aydır ve kaabili temdit olup, tecile tabi değildir. Ve 69 ncu maddede muharrer olan dört seneden ibaret müddet, memuriyeti Teşrinisani ibtidasında başlar”

Şimdi dört sene memuriyetin mebbe ve bu maddenin son fıkrasına göre Teşrinisaninin ibtidasından başlamak icap ediyor. Geçen içtima, içtimaı fevkalade hükmündedir diyor. Bu madde Riyasete ait meseleye tatbik edilmek lazım gelirse, mütat olan içtimaı fevkalade için ayrıca Reis intihabı icra edilmeyeceği; çünkü evvelki senei içtimaiyye dahilinde bulunduğu anlaşılıyor. Fakat maddenin diğer bir sureti tevcihi var ki, Riyaset intihabını yeniden icra etmek lazım geldiği anlaşılıyor. Bendeniz de böyle olmasını doğru zannediyorum. Müddeti memuriyetin Teşrinisani ibtidasından başlayacağı tasrih olunduğuna nazaran içtimaı fevkaladeler için vaz olunan iki ay dört seneden fazla oluyor. Binaenaleyh, dört sene müddeti memuriyyet dediğine nazaran o maddesi de, bu madde ile tadil edilmiş bulunuyor. Onun için dört sene müddeti memuriyyet Teşrinisani ibtidasından ibtidar edeceğine göre -Feshten sonra diyemeyeceğim; çünkü malumu aliniz, hilafı usul vuku bulmuş bir fesihten dolayı intihabat vuku bulmuştur. Mamafih yine kanunun hükmünü tatbik edeceğiz- O halde dört seneden fazla olarak altı ay müddet geçiyor.

Eğer dört senelik içtimaın haricinde denilecek ve bu suretle bakılacak olursa, dört sene müddeti memuriyyet Teşrinisaniden ibtidar ettiğine göre, Riyaset intihabı teceddüt etmek lazım geliyor. Binaenaleyh, Meclisi Aliniz ya şimdi arz ettiğim veçhile veyahut içtimaı fevkaladedir dediğimize göre müzakere eder. Reis intihap edilecek zat o müddetle Teşrinisanide başlayıp da, bir sene zarfında Reis olarak

vazifesini ifa etmesi lazım gelir. Halbuki şimdiye kadar Meclisin müteamil olan ve her yerde kabul edilen usulü bir devrei içtimaiyye, yani bir senei içtimaiyye için Reis intihap edilir.

Binaenaleyh, içtimaı fevkalade hükmünde denilirse, içtimaı fevkalade için ayrı Reis intihap edilemeyeceğinden, Riyaset evvelce intihap olunan Reis tarafından ifa edilir. Yok, bu dört senelik müddet içtimaın haricinde kalmış hususi bir içtima telakki edilirse, o halde bunun kendine mahsus bir mahiyeti vardır. Riyaset intihabının teceddüdü lazım gelir. Binaenaleyh, bu hususu müzakere edelim. Ekseriyet ne suretle tezahür ederse o suretle karar verilir; ve şimdi vereceğimiz karar da, gelecek Meclisler için bir numunei imtisal olur.

ABDULLAH AZMİ EFENDİ (Kütahya) — Kanunu Esasinin (77) nci maddesi bu babta sarihtir.

Maddede: “Heyeti Mebusan Riyasetiyle Birinci ve İkinci Reis Vekaletlerine, Heyet tarafından her sene içtimaında ekseriyetle birer zat intihap olunur” deniyor. (Her sene) demek (Her senei içtimaiyye) demektir. Zaten senei içtimaiyye, yani Mebusanın dört sene müddeti memuriyyeti Teşrinisani ibtidasından başladığını da Kanunu Esasinin diğer maddesi gösteriyor. Bundan evvelki içtima, içtimaı fevkalade demenin elbette bir manası vardır. İçtimaı fevkalade hükmünde demek, dört seneye mahsup edilerek icra edilen intihabın diğer senei içtimaiyyelere tesiri olur. Binaenaleyh, gerek 77 nci maddenin sarahatı, gerek 43 ncü maddede içtimaı fevkalade hükmünde denmesi, intihabatın bu içtimada yeniden icrası iktiza eder. (“Pek doğru” sadaları)

REİS — Başka söz isteyen var mı?.. (“Hayır” sadaları)

O halde efendim, kanun “İçtimaı fevkalade hükmündedir” diyor. Binaenaleyh, içtimaı fevkalade olarak telakki edilse de, içtimaı fevkaladede Reis intihabı icra edilmez. Çünkü o senei içtimaiyyenin dahilindedir. Fakat mademki Kanunu Esasinin diğer maddesinde, her senei içtimaiyyenin mebbe olan Teşrinisani ibtidasında Riyaset intihabı icra olunur diyor. Abdullah Azmi Efendinin fikri de bu yoldadır. Başka söz isteyen olmadığından bu cihet kabul edilmiş olduğu anlaşılıyor. O halde yeniden Riyaset intihabını kabul edenler ellerini kaldırsın... (Eller kalkar) Kabul olundu efendim.

O halde Reisi sin Rıza Paşa Hazretleridir. Kendilerinin ihtiyar bir arkadaş Meclisimize gelmedi. Şimdi Riyaset Makamına buyursunlar efendim.

(Karahisarı Sahip Mebusu Rıza Paşa Makamı Riyaseti işgal etti) (Alkışlar)

REİS — Muhterem arkadaşlar, bu defa Makamı Riyaseti bir muktezayı kanunreviş hale nazaran pek az müddet

işgal edeceğime rağmen Muhterem, Muazzez Refiklerime rasimeî hoşamediyi ifa etmekle bahtıyarım. Bizleri bu sahneî meşrutıyyete, Meclisi Millinin inikadına ve bu eyyamı mesudeyi idrake yetiştiren, eriştiren Cenabı Hakka hamdü-sena ederim. Binaenaleyh, Besmelei Şerifenin istianesiyle Meclisi küşat ve avni ihak ile işe mubaşeret ederim. Veminallahu tevfiik. (Alkışlar)

Efendiler, bermucibi kanun sinnen en küçük bulunan arkadaşlarımız kitabet vazifesine memurdurlar. Sinn katipleri Müeyyet Bey, Ferhat Bey, Şeref Bey, Fuat Hulusi Bey kitabet mevkiine buyursunlar.

(Bedi El Müeyyet Bey (Şam). Hasan Ferhat Bey (Karesi) Mehmet Fuat Hulusi Bey (Antalya) kitabet mevkiindeki yerlerini aldılar.)

II. — İNTİHABAT

Divanı Riyaset İntihabı

1. — Reis intihabı.

REİS — Muhterem arkadaşlar, şimdi bermucibi Kanun evvela Reisi Evveli intihap edeceğiz.

Aranın tasnifi için beş kişiyi kura ile intihap edilecek, kura çekiyorum.

Mümtaz Bey (Ankara), Haydar Bey (Konya), Tahsin Bey (Tokat), Hüseyin Kadri Bey (Karesi), Ali Haydar Bey (Divaniye)

Bu arkadaşlar tasnife memurdur.

Reisi Evvel intihabına başlıyoruz. Reylerinizi istimal buyurun.

(Reyler istimal edildi)

REİS — Reyini vermeyen var mı? (Yok sesleri) Rey verme işi hitam buldu. Reylerin tasnifi yapılacaktır.

(Reyler tasnif edildi)

REİS — Tasnif neticesini arz ediyorum:

Efendiler, reye iştirak edenlerin mevcudu 127'dir. 126 rey ile Riyasete Halil Bey intihap olunmuştur, 1 rey de Rıza Paşaya verilmiştir. Onu da kendisi vermiş olmalı. (Handeler)

2. — Reis Vekilleri intihabı.

REİS — Şimdi Birinci ve ikinci Reis Vekillerini intihap edeceğiz. Fakat bir pusulaya Birinci Reis Vekili, İkinci reis Vekili diye iki isim yazılacaktır.

(Reyler istimal edildi)

REİS — Reyini istimal etmeyen var mı? (Yok sesleri) Rey istimali hitam buldu. Reylerin tasnifi yapılacaktır.

(Reyler tasnif edildi)

REİS — Tasnif neticesini arz ediyorum:

Efendiler, aranın tasnifinde Birinci Reis Vekilliğine Seyyit Bey ve Sait Bey ve Necmettin Bey ikişer rey, ikinci reis vekilliğine Cavit Bey dört rey, Rıza Bey bir rey, Rıza Paşa bir rey almışlardır. Emir Ali Paşa 92 rey ile Birinci Reis vekaletine ve Hüseyin Cahit Bey de 89 rey alarak İkinci Reis Vekaletine intihap olunmuşlardır. (Alkışlar)

3. — Divan kâtipleri intihabı.

REİS — Şimdi dört katip intihabına ait reyler toplanacak. Bir pusulaya dört isim yazılacaktır. Lütfen reylerinizi istimal buyurun.

(Reyler istimal edildi)

REİS — Reyini vermeyen var mı? (Yok sesleri) Rey istimali hitam buldu. Reylerin tasnifi yapılacaktır.

(Reyler tasnif edildi)

REİS — Şimdi katiplerin neticeî intihabını arz ediyorum efendim; "Bedi El Müeyyet Bey (Şam) 96, Ferhat Bey (Karesi) 95, Haydar Bey (Manisa) 92, İstefan Efendi (İzmir) 85, Memduh Bey (Bursa) 4, Onnik İhsan Efendi (İzmir) 4, Fitto Efendi (Gelibolu) 4, Nalbantyan Efendi (Kozan) 1, Haydar Bey (Konya), Harun Efendi (Tekfurdağı) 1, şu halde Bedi El Müeyyet Bey 96, Hasan Ferhat Bey 95, Ali Haydar Bey 92, İstefan Efendi 85 rey ile katipliğe intihap olundular.

4. — İdare memurları intihabı.

REİS — Efendiler, şimdi üç İdare Memuru intihap olunacaktır. Reylerinizi istimal buyurun.

(Reyler istimal edildi)

REİS — Reyini kullanmayan var mı? (Yok sesleri) Rey istimali hitam buldu. Reyler tasnif edilecek.

(Reyler tasnif edildi)

REİS — İdare Memurlarına ait intihabatın neticesini arz edeyim: Rıza Bey (Bursa) 99, Salah Cimcoz Bey (İstanbul) 97, Kazım Bey (Biga) 96, Osman Bey (Canik) 1, İstefan Efendi (İzmir) 1, Kofidi Efendi (Trabzon) 1, Haralambidi Efendi (İstanbul) 1, şu halde Rıza Bey, Salah Bey, Kazım Bey ekseriyet kazandılar.

(Reisi evveliyeye intihap olunan Mentеше Mebusu Halil Bey Riyaset Makamını teşrif ettiler)

REİS — Muazzez Refiklerim

Meclisin yevmi tatili olan 20 Temmuzda sizleri selamete uğurlar iken "Sırbıye ile Avusturya-Macaristan Devletleri arasında ilan edilen harp bütün Avrupada azim tesirat husule getirdi. Dün Avrupa hazırol vaziyetinde iken, bugün mesmuata göre Almanya ve Rusya da hali harbe geçti" demiş idim. Bundan sonra vukuat yek-diğerini takip etti, harp umumileşti.

Nutku Hümayunda beyan buyrulduğu veçhile Devletimiz de düşmanlarımız tarafından harbe icbar edildi. Balkan Harbinin hitamından ancak bir sene geçmiş olduğu halde ikinci bir harbe girmek, Memleket ve Milletimiz için pek büyük fedakarlıkları davet etti ve ediyor. Hamdolsun ki, evvelki harp ile bunun arasında imanu zaferimizi takviye edecek pek kuvvetli avamil vardır. Balkanlılar bizi, Sefinei Devletimizin bir girdibadi intihap ve ihtilal içinde bimecal bocaladığı bir zamanda yakalamış idiler. Onun için hayallerinden bile geçmedik muvaffakiyetlere nail oldular. Bu defa tam vaktinde isabeti arayı sudur olan İradei Padişahi ile seferberliğimiz muntazam bir surette ikmal edilmiş bir halde Memleketin zengini fakiri, alimi cahili silahbedest olarak harbe giriyor. Bazı arızalar, iktidarsızlıklar, tedbirsizliklerle mağlup olan Osmanlı Orduları çok defalar yeniden toplanarak, hataları tamir eyleyerek galiplerini, hatta daha kuvvetli oldukları halde senesi içinde ezmiş, bozmuştur. Hudutlarımızda düşmanı siperlerinden, gayet müthiş mevzilerinden süngülerinin uçlarıyla tard ve tebit eylemekte olan bugünkü Ordularımızda tarihi Harbi Osmaninin bu anamei şehametini muvaffakiyetle ihya etmekte ve düşmanlarımızı itiraf ve takdire mecbur eylemektedir. (Alkışlar) Bu Kürsüi Mualladan Gazilerimize binselamlar, Şühedamıza fatihalar gönderirim.

Bugünkü harp, bir meselenin halli, tecavüz edilmiş namusu Milletin tamiri, bir vilayetin müdafaa ve muhafazası gibi hususi ve geçici bir harp değildir, beka ve mevcudiyet münazaasıdır. Onun için sevgili Padişahımızın etrafında sadakat ve hamiyet ile birleşmek, bütün varlığımızla, kuvvetimizle ahfadımıza vazifei medeniyyetlerini ifa eyleyebile-

cek bir sulhu daimi istihsal edinceye kadar muazzam müttefiklerimizle harpte sebat etmek lazımdır.

Bir ayağını Boğazlara, İstanbul'a, diğer birini de Baltık Denizine dayayarak Garbı hakim olmak sevdayı zalımanesiyle iki buçuk asırdan beri üzerimize saldıran Moskoflara karşı, şimdiye kadar kendi silahımızla göğüs geldik. Bundan böyle yalnız meydanı harpte değil, sahai iktisadiyatta yalnız harpte, sahai iktisadiyatta da değil, fikri teşkilat ve idarede de faikiyyet dehasını ispat eyleyen Almanlarla müttefiki muazzam ve muzaffer Avusturyalılar ile Macar kardeşlerle birlikte Rus beliyeyi istilasına karşı Garbın ve Şarkın medeniyetini, hürriyetini müdafaa edeceğiz. (Alkışlar)

Almanlar, terakkiyatının kuvvetle ezilemeyeceğini pek acı surette anlayacak olan Fransızlar ve İngilizler de, ben eminim ki, badel harp bizimle birleşeceklerdir.

Başlangıcında, salibin Hilale siyasi afarozunu kaldıran bu harp, neticede hakkı hayatını ispat eden, sahip olduğu yerlerin müdafaasına kabiliyetini gösteren bir milletin mevcudiyet ve hürriyeti için saadet bahş olacaktır.

Müslümanlıkla Hıristiyanlık müsaadekarlıkta ittihad ve ittifak eyleyecek, ırkın mevcudiyet ve bekası mevzu olunca, Müslüman milletlerle Hıristiyanlar yan yana harp edebileceklerdir.

Muazzez Refiklerim;

Harpte, bazı milletler intikamını, bazıları zaferlerini, bazıları da cezalarını bulur. Bu muharebede biz, muzaffer olarak hak ve intikamımızı, Ruslar ve müttefikleri herhalde cezalarını bulacaklardır.

Büyük bir imanı zaferle vazifesini fedakarane ifa eyleyen Ordu ve Donanmamıza ve müttefiklerimizin cesur ve fedakar ordularına tevchi nazar eyleyerek gazilere ihtiramlar ve şühedaya fatihalar gönderirim. Tekrar, mazharı itimadınız olduğumdan dolayı, arzı teşekkürle cümlenize beyanı hoşamedi eylerim. (Medid alkışlar)

III. — EVRAKI VARİDE

1. — *Almanya Meclisi Mebusan Riyasetinin, müttefik ordu ve donanmamızın davayı hak uğrunda gösterdikleri salvet ve besalele dair telgrafı ve cevabi telgraf.*

HARUN HİLMİ EFENDİ (Tekfurdağı) — Müttefiklerimize Meclisimiz tarafından selam irsali muvafik değil midir efendim?

REİS — Efendim, müttefiklerimizin Meclisi Mebusanları tarafından, Meclis hali içtimada bulunmadığı zaman telgraflar gelmiş idi, arzu ederseniz okuyalım. Ben de, Meclisi Milli namına vazifemi ifa ederek cevaplar verdim efendim,

onlar da okunsun. Meclisiniz tarafından yine tebrikler, selamlar, iltifatlar, ihtiramlar gönderelim.

SALAH CİMCOZ BEY (İstanbul) — Efendim, müsaade ederseniz, onun için ayrıca bir gün tayin edilsin daha muvafik olur ve onunla işe başlarız efendim.

REİS — Zaten müzakeremize başlamışız demektir. Arada da biraz fasıla oldu, şimdi okuyalım ve Meclis namına da kendilerine tekrar yazalım. Yani, tekrar Mecliste okundu diyelim. ("Peki iyi, muvafık" sadaları)

Almanya Rayştağ Meclisinin telgrafını okutuyorum.

4 Kanunuevvel Sene 1914 tarihiyle Alamanya Rayştağ Meclisi Reisi Doktor Kampf tarafından keşide edilen telgrafnamenin tercümesidir:

Meclisi Mebusani Osmani Riyaseti Celilesine

Rayştağ Meclisi, dün aktettiği celsede, Almanlarla müttefiklerinin giriştikleri şu büyük mücahedede gerek İmparator Hazretlerinin ve gerek ordu ile donanmanın devamlı bir sulh ve salah teessüs edinceye kadar ibrazı besalet eylemeleri Alman kavminin tegayyür nabezir temenniyatı cümlesinden bulunduğu ve ahlakımızın vesai fi medeniyyesini her türlü mehalikten azade bir devri cedid ve mesudiyet içinde ifa etmeye ve böylece yaşamaya muvaffakiyetleri ve milletlerin bir devrei mesude ve müreffehiye idraklar beklamaları mevzuubahis edilmiştir.

Milleti Osmaniyyenin Almanya ile Avusturya - Macaristan hükümetleri tarafını iltizam eylemiş olması, Almanya Rayştağ Meclisince badii süruru azim olmakla, Rayştağ Meclisi milleti necibei Osmaniyyenin hüseması tarafından kendi hakkında reva görülen zulüm ve itisafattan tahlisi nefis etmek üzere tam bekayı mevcudiyetimiz için azim bir muharebeye giriştiğimiz bir zamanda, kıyam etmesinden dolayı Osmanlı Meclisi Mebusanın teccil ve resmi selam ve vecibei ihtiramı ifa eder.

Milleti necibei Osmaniyyenin amal ve niyyatının ordumuzla donanmamızın satvet ve meknet ve sebatı ve davayı hak uğrunda mesai mükibbanemiz sayesinde muvaffakiyetle tetavvüc edeceğine emniyetimiz berkemaldir.

Gerek Osmanlıların ve gerek Avusturyalıların milleti-mizle birlikte açılan tariki zaferşanaverde katı merahl eylemeleri temenniyatını tekrar eylerim. (Alkışlar)

REİS — Efendim, bu Rayştağ Meclisinin telgrafi. (Medid alkışlar) Makamı Riyasetten Rayştağ Meclisine gönderilen telgrafnameyi okutuyorum.

Almanya Meclisi Mebusanı Reisi Cenaplarına

Vatanperverliği ve şecaatı fevkaladesi ile cihana hayretbahş olan Alman milletinin, Milleti Osmaniyyeye selamlarını getiren telgrafnamenizi meserret ve mefharetle aldım.

Moskof ve müttefikleri tahakkümü zalımanesinin kaydı muvazenetten ari olarak ihtimali cereyanını bekayı mevcudiyeti için bir tehlikei katıye ad ve telakki eden Devleti Osmaniyye, mukadderatını Muhteşem Alman İmparatorluğunun mukadderatına teşrikte tereddüt eylememiştir. İhtilafımıza devamlı bir sulh ve salah temin edinceye kadar bu muharebede sebat ve mukavemet edilmesi hakkındaki Rayştağ'ın temenniyatına Meclisi Mebusanı Osmaninin dahi tamamiyle iştirak edeceğini şimdiden zatı alilerine temin

ederim.

Bu mücadelei azimede Ordu ve Donanmalarımızın katiyyen muzaffer çıkacağına iman ederek, yakında küşad edilecek Meclisi Mebusana telgrafnamenizi maal iftihar tebliğ eyleyeceğimi beyan ile, Osmanlı Mebusları namına zatı alilerine arzı teşekkürat eylerim. (Alkışlar)

ALİ GALİP EFENDİ (Karesi) — Katiyyen muzaffer olacağımıza diyeceğimize, Cenabı Hakkın inayeti samedanisi ile denilseydi.

REİS — Bu telgraf yazılmış efendim, yeniden yazılacak değil. Zaten Cenabı Hakkın inayetiyle olacağına hiç şüphe yoktur.

2. — *Macaristan Meclisi Mebusan Riyasetinin, Kral Hazretlerinin Osmanlı Ordusu ile ittifak halinde devam eden muharebattan müsbet netice istihsal edileceğinden emin olduğuna ve şükranlarına dair telgrafi ve cevabı telgraf.*

REİS — Macaristan Meclisi Mebusanı tarafından keşide olunan telgrafi okutuyorum.

Meclisi Mebusanı Osmani Reisi Beyefendi Hazretlerine

Haşmetli Kralımız Hazretleri tarafından ahvali fevkaladei hazırayı mevzuu müzakere etmek üzere davet edilen Macaristan Parlamentosu birçok milletler arasında şiddetle vukua gelen musaraatı kahramananeden pek ziyade müteheyyiç olarak, Şanlı Osmanlı Milleti ile silahlarımızın sureti samimiyyede ittihadından beri bu mücadelei azimede kalplerimizin huzur ve itimat ile dolduğunu arz ile Osmanlı Milletinin mümessillerini büyük bir meveddetle selamlar ve Cenabı Hakkın lütuf ve inayetiyle davayı müşterekimizin muhteşem muzafferiyetlerle tetevvüc edeceği hakkındaki itimadı layetezelzelini beyan eyler.

Macar Meclisi Mebusanı Namına

Reis Vekili

Şarl Çaç

(Alkışlar)

REİS — Riyaseti Celileden cevaben Macaristan Meclisi Mebusanına keşide olunan telgrafnameyi okutuyorum.

Macaristan Meclisi Mebusanı Reisi Cenaplarına

Büyük Macar Milletinin bize karşı perverde eylediği hissiyatı asılanesinin Osmanlı Milletine tebliğini mütaazamın, zatı alileri tarafından gönderilen telgrafnamei müveddetkaraneyi hakiki bir memnuniyetle aldım.

Osmanlı Milleti, memleketimizi çiğneyerek cihana tahakküm etmek hırsı zalımanesiyle Balkanlardan başlayarak bütün Avrupayı ateşe veren Ruslara ve müttefiklerine karşı Kahraman Macar Milletiyle silahlarını teşrik etmekle cidden mühtehirdiler. Mevcudiyet ve hürriyetimiz için

girdiğimiz bu cidalı azimden muzaffer çıkacağımıza katiiyen itikad ederek Asil Macar Milletinin Muhterem Vekillerini Osmanlı Mebusları namına selamlar ve kıymetli telgrafnamenizi Meclisimizin küşadında maalesef mesar tebliğ edeceğimi arz eylerim. (Alkışlar)

REİS — Efendim, müttetiklerimiz, Meclisi millileri

II. — İNTİHABAT (Devam)

Şubelere Âzâ İntihabı

1. — *Âzâyı Kiramun şubelere tefriki intihabı.*

REİS — Şimdi, şube intihabatına başlayalım efendim. (Şubeler intihabı icra edildi)

REİS — Şubeler intihabı neticesini okutuyorum.

Birinci Şube

Rıza Bey (Kırkkilise), Asaf Bey (Van), Mustafa Efendi (Saruhan), Karasu Efendi (İstanbul), Emir Ali Paşa (Şam), Hüseyin Tosun Bey (Erzurum), Cemil Efendi (Bağdat), Hacı İlyas Efendi (Muş), Şerif Faysal Bey (Cidde), Rıza Paşa (Karahisarı Sahip), Seyyit Ahmet El Kesbi Efendi (Sana), Maruf El Rısafî Efendi (Müntefek), Şeyh Nasrettin Efendi (Siirt), İhsan Bey (Mardin), Hacı Sait Efendi (Mamuretülaziz), Tevfik Hammad Efendi (Namlus), Haydar Bey (Saruhan), Suphi Paşa (Adana), Hasan Fehmi Efendi (Sinop), Abdülfettah Sadi Efendi (Akka), Mustafa Efendi (Ayntap), Nuri Efendi (Kerbela), Münip Bey (Hakari), Haydar Bey (Konya), Tahir Feyzi Bey (Taas), Kofidi Efendi (Trabzon), Mustafa Efendi (Mardin), Anastas Efendi (İzmit), Enver Bey (Ertuğrul), Varamyan Efendi (Van), Ali Canani Bey (Ayntap), Mehmet Sabri Bey (Saruhan), Yunus Nadi Bey (Aydın), Sait El Hüseyini Efendi (Kudüs), Hıfzı Bey (Hudeyde), Mehmet Ali Fazıl Efendi (Musul), Mustafa Feyzi Efendi (Saruhan), Muhittin Efendi (Niğde), Seyfullah Efendi (Erzurum), Şükrü Efendi (Ammara), Zihni Efendi (Karahisarı Şarki), Süleyman Bey (Gelibolu), Hacı Abdullah Efendi (Kütahya), Hüseyin Cahit Bey (İstanbul), Şefik Bey (İstanbul), Şeyh Saffet Efendi (Urfa), Ömer Mümtaz Bey (Kayseri), Vasfi Anes Efendi (Hama).

İkinci Şube

İzzettin Molla Bey (Kastamonu), Harun Hilmi Efendi (Tekfurdağı), Tevfik Bey (Konya), Varteks Efendi (Erzurum), Vehbi Efendi (Siverek), Hamdi Bey (Antalya), Halit Bey (Divaniye), Veli Bey (Aydın), Doktor Sami Bey (Divaniye), Seyyit Bey (İzmir), Zühtü Efendi (Hudeyde), Sait Bey (Menteşe), Tevfik El Mecali Efendi (Kerk), Fehmi Efendi (Kırkkilise), Hüseyin Kadri Bey (Karesi), Fito Efendi (Gelibolu), Nazım Bey (Kerkük), Hakkı İlhami Bey (Hudeyde), Hafız Mehmet Efendi (Trabzon), Rai' Efendi (Erzurum), Ahmet Efendi (Halep), Hasan Şeyh Efendi (Mekke Mükerrerme), Davut Yusuf Efendi (Musul), Abdülka

tarafından gönderilen ve tarafı acizanemden Heyeti Aliyeniz namına keşide edilip şimdi okunan cevaplar, Meclisi Aliniz tarafından alkışlarla kabul edildi. Bu suretle dahi Meclisi Aliniz namına da selamlar, ihtiramlar gönderilmesi hakkındaki vazifemi ifa ettim.

dir Geylani Efendi (Hama), Dikran Barsamyan Efendi (Sivas), Mişel Sersak Bey (Beyrut), Agop Hırlakyan Efendi (Maraş), Emanüelidi Efendi (Aydın), Hakkı Bey (Isparta), Halet Bey (Erzincan), Kamil Esat Bey (Beyrut), Selim Selam Bey (Beyrut), Seyyit Ahmet Paşa (Taas), Hikmet Bey (Süleymaniye), Mehmet Nuri Efendi (Zor), Papazyan Vahan Efendi (Van), Fazıl Efendi (Ayntap), Kamil Efendi (Tokat), Seyyit Ali İbrahim Efendi (Sana), Fuat Hulusi Bey (Antalya), Şükrü Bey (Kastamonu), Dimistokli Efkalidis Efendi (Tekfurdağı), Seyyit Ahmet Habbani Bey (Sana), Seyyit Ahmet Habbani Bey (Sana), Hasan Lami Efendi (Bitlis), Yanko Efendi (Karahisarı Şarki), Şevket Paşa (Bağdat), Artin Efendi (Halep), Abdürrezzak Efendi (Basra), Ferhat Bey (Karasi), Fazıl Arif Efendi (Amasya).

Üçüncü Şube

Hasan Fehmi Bey (Gümüshane), İbrahim Efendi (Kütahya), Abdülmühsin Bey (Müntefek), Sezai Bey (Cebelibereket), Feyzi Bey (Diyarbakir), İsmet Bey (Çorum), İsmail Mahir Efendi (Kastamonu), Necati Efendi (Bolu), İbrahim Fevzi Efendi (Musul), Seyyit Abdülvahap Efendi (Asir), Şerif Yusuf Bey (Asir), Rüştü Bey (Denizli), Rıza Bey (Bursa), Teokidis Efendi (Çatalca), Ali Haydar Bey (Divaniye), Şerif Abdullah Bey (Mekke Mükerrerme), Abdurrahman Efendi (Hudeyde), Tomayan Efendi (Kayseri), Yusuf Ziya Efendi (Bolu), Bedi El Müeyyet Bey (Şam), Süleyman Fevzi Efendi (Basra), Galip Efendi (Karasi), Cavit Bey (Biga), İbrahim Bey (Edirne), Mustafa Zeki Efendi (Bolu), Şeref Bey (Konya), Sadettin Bey (Havran), Mehmet Fevzi Paşa (Şam), Hafız Ahmet Efendi (Bursa), Ebubekir Hadat Efendi (Taaz), Hayri Bey (Niğde), Sadullah Molla Bey (Trablusşam), Kamil Efendi (Karahisarı Sahip), Ananyas Efendi (Niğde), Ömer Edip Efendi (Urfa), Mehmet Bey (Ertuğrul), Avni Bey (Şam), Talat Bey (Edirne), Ömer Lütfi Bey (Sinop), Abdülmehdi Efendi (Kerbela), Keygam Efendi (Muş), İzzet Bey (Trabzon), Fehmi Efendi (Tokat), Şakir Efendi (Yozgat), Mehmet Nuri Efendi (Mamuretülaziz).

Dördüncü Şube

Veysel Rıza Bey (Gümüshane), Tahsin Bey (Tokat), Osman Paşa (Trablusşam), Simonidi Efendi (İzmir), Fuat Bey (Bağdat), Kazım Bey (Biga), Hamit Bey (Halep), Mahmut Bey (Trabzon), Ömer Şevki Bey (Sivas), Tevfik Efendi (Bağdat), Ahmet Nesimi Bey (İstanbul), Haşim Bey (Malatya),

Memduh Bey (Bursa), Mehmet Sabri Efendi (Kengiri), Mustafa Efendi (Mamuretülaziz), İsmail Hakkı Efendi (Amasya), Sason Efendi (Bağdat), Ziya Efendi (İzmit), Vahgel Efendi (İzmir), Abdullah Azmi Efendi (Kütahya), Abdullah Safi Efendi (Kerkük), Mahmut Mahir Efendi (Kırşehir), Minas Keraz Efendi (Bitlis), Osman Bey (Canik), Şakir Bey (Konya), Hacı Tayyip Efendi (Ankara), Atıf Bey (Ankara), Abdullah Saip Efendi (Basra), Salim Efendi (Karahisarı Sahip), Hilmi Bey (Basra), Fuat Bey (Divaniye), Haris El Huri Efendi (Şam), Nalbantyan Matyos Efendi (Kozan), Onnik İhsan Efendi (İzmir), Medetyan Osep Efendi (Erzurum), Salih Sadi Efendi (Musul), Naim Bey (Basra), Necmettin Molla Bey (Kastamonu), Ali Efendi (Taaz), Emin Edip Efendi (Sivas), Rıfat Kamil Bey (Bolu), Viktor Bey (İstanbul), Seyyit Mehmet Makhafi Efendi (Sana), Ali Rıza Efendi (Konya), Sadık Efendi (Denizli), Kamil Efendi (Ergani), Mehmet Emin Efendi (Genç).

Beşinci Şube

Savapulos Efendi (Karasi), Abdülvahit Harun Efendi (Laskiye), Talat Bey (Canik), Faik Bey (Edirne), Hafız Rüştü Efendi (İzmit), Halil Bey (Menteşe), Murat Bey (Bağdat), Orfanidis Efendi (İstanbul), Rasim Bey (Sivas), Yorgi Efendi (Trabzon), Sudi Efendi (Lazistan), Emin Abdülhadi Efendi (Nablus), Naci Efendi (Trabzon), Ali Rıza Efendi (Kırşehir), Sadık Efendi (Kütahya), Übeydullah Efendi (İzmir), Nisim Mazelyah Efendi (İzmir), Seyyit İsmail İrfani Efendi (Taaz), Mehmet Bey (Dersim), Abdülkadir Efendi (Maras), Zöhrap Efendi (İstanbul), Abdülmecit Bey (Ammare), İzzizade Beşir Efendi (Halep), Nafiz Bey (Amasya), Haralanbidi Efendi (İstanbul), Salah Cimcoz Bey (İstanbul), Kureyş Efendi (Müntefek), Nihat Bey (Canik), Ömer Mümtaz Bey (Ankara), Mehmet Ali Bey (Kerkük), Cudi Efendi (Diyarbakir), Feyzi İlimi Efendi (Kudüs), Şekip Aslan Bey (Havran), Şervet Bey (Trabzon), İbrizade Beşir Efendi (Halep), Todoraki Efendi (Canik), Hallaçyan Efendi (İstanbul), Ziya Molla Bey (Lazistan), Hafız Ziya Efendi (Erzurum), Fazıl Berki Bey (Kengiri), Sadık Paşa (Mersin), Kasım Nuri Efendi (Yozgat), Mehmet Vehbi Efendi (Karasi), Ragıp Neşşibi Bey (Kudüs), Hacı İse Ruhi Efendi (Basra), Şefik Bey (Bayazıt), Hacı Sait Efendi (Süleymaniye), Hafız Emin Efendi (İçel), Abdülkerim Bey (Ammare), Mustafa Efendi (Hudeyde), İsteyap Efendi (Ergani), Keşşaf Efendi (Malatya), Rahmi Bey (Sivas), Hilmi Efendi (Ankara).

REİS — Efendim, şube intihabatı bitti.

3. — *On bir adet evrakı varidenin ait oldukları Encümenlere havalesi.*

REİS — Evrakı mevruddenin listesini okutuyorum.

Mahakimi Şeriyede icrayı vekalet selahiyeti hakkın-

da madde münferidei kanuniye layıhasının gönderildiğine dair tezkere samiyeye.

Başçavuş muavinleriyle hastahane imamlarının ve muzıka efrat ve küçük zabitanının tezyidi maaşları hakkında ki layihai kanuniyenin gönderildiğine dair tezkere samiyeye.

Süleymaniye'de hidematı vataniye ifasiyle meşgul bulunan Mebus Sait Efendinin Meclisin küşadında mezun addedilmesine dair Dahiliye Nezareti tezkeresi.

Musul Mebusu İbrahim Fevzi Efendi, İran'daki mücahitlerimizden bir kafıleye Kumanda etmekte olduğundan Meclisin küşadında mezun addedilmesine dair Dahiliye Nezareti tezkeresi.

Mardin Mebusu Ali Rıza Efendinin vefatına mebni, yerine Mebus intihap edilen İhsan Beyin mazbatai intihabiyyesinin gönderildiğine dair Dahiliye Nezareti tezkeresi.

Trabzon Mebusluğuna intihap olunan Meşveretçi Naci Efendinin evrakı intihabiyyesi suretlerinin gönderildiğine dair Dahiliye Nezareti tezkeresi.

Asir Sancağında Mahasil Vakfında, Kazalarınca Mebusluğa intihap edilen Seyyit Fazıl Paşazade Ali Haydar Beyin evrakı intihabiyyesinin gönderildiğine dair Dahiliye Nezareti tezkeresi.

Bitlis Mebusları Hasan Lami ve Minas Çaraz Efendilerle Muş Mebusluğuna intihap olunan Hacı İlyas ve Keygam Efendilerin ve Genç Mebusu Mehmet Efendinin ve Sürt Mebusu Şeyh Nasrettin Efendinin evrakı intihabiyyelerinin gönderildiğine dair Dahiliye Nezareti tezkeresi.

Biraderinin vefatından dolayı bir mah mezuniyet talep eyleyen, Kerkük Mebusu Tevfik El Mecali Efendinin telgrafnamesi.

Erzurum Mebusu Seyfullah Efendi, Teşkilatı Mahsus Müfrezeleriyle ifayı hizmet etmekte olduğundan kendisinin mezun addedilmesine dair mahalli Komutanlığının telgrafnamesi.

Tezkiyeler

1. — *Kanunu Esasinin yedi ve kırk üçüncü maddelerinin tadilüne dair kanun layıhasının ırsali hakkındaki Sadaret tezkiyesi.*

REİS — Hükümetten varit olmuş bazı tezkereleler var, şimdi onları okuyalım. Kanunu Esasinin 7 nci ve 43 ncü maddelerinin tadilini mübeyyin tezkere samiyeyi okutuyorum.

Meclisi Mebusan Riyaseti Celilesine

Kanunu Esasinin 7 nci ve 43 ncü maddelerinin lüzumu tadilini havi kaleme alınan esbabı mucibe layıhası ile mezkur maddeleri tedilen tanzim olunan layıhanın Meclisi

Umumice tetkik ve tasdik olunmak üzere, Meclisi Vükela kararıyla leffen tarafı alilerine tesyar olunması ve layihai kanuniyyenin müstaceliyet kararı talebi ile müzakeresi Meclisi mezkurca tezekkür edilmiştir efendim.

5 Muharrem 333 ve 1 Kanunuevvel 1330 ("Müstacelen mi?" sadaları)

REİS — Efendim, Kanunu Esasi müzakeratı için müstaceliyet kararına lüzum yoktur. Evveleminde Encümeni teşkil buyurursunuz, Encümene havale olunur.

Efendim, yarından itibaren Encümenleri teşkil edersiniz. Hükümetten varit olan tezkere ve Encümenlerde evvelden elde mevcut levayihî kanuniyye var. O halde Encümenleri teşkil ve Kanunu Esasi Encümenini de intihap buyurursunuz. Eğer Meclisi Aliniz arzu buyurursa Cumartesi gününe kadar Encümenlerin teşkilatı icra edilebilmek için

içtimaı Cumartesi gününe kadar tehir edelim. Encümenler bir iş ihzar ederlerse o gün müzakere ederiz.

ŞAKİR BEY (Yozgat) — Efendim, şubelerin içtima saatini tayin buyurun, ona göre gelelim.

REİS — Efendim, şubelerin müzakeratı için evvelce saat 10'da geliyordunuz, Meclisin içtimaı da saat 1'de oluyordu. Yine öyle devam edelim. Evveleminde şubeler, Kanunu Esasi Encümeni intihabatını icra buyurunuz. Saat 10'da teşrif buyurursunuz, öğleden sonra da eski kararımız veçhile saat 1'de müzakere umumiyeye başlarız.

Meclis hitam buldu.

Hitamı ictima

Saat : 10.30

